

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1876

Vragen van het lid **Bisschop** (SGP) aan de Minister voor Justitie en Veiligheid over *het bericht «Bijna kwart jongere Nederlanders twijfelt aan Holocaust»* (ingezonden 26 januari 2023).

Antwoord van Minister **Yeşilgöz-Zegerius** (Justitie en Veiligheid), mede namens de Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs (ontvangen 16 maart 2023). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2022–2023, nr. 1570.

Vraag 1

Bent u bekend met de inhoud van het bericht «Bijna kwart jongere Nederlanders twijfelt aan Holocaust»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Wat is uw reactie op de bevindingen van het onderzoek van de Claims Conference over de kennis en het bewustzijn over de Holocaust onder Nederlanders?

Antwoord 2

Ik ben geschokt over het gebrek aan kennis van de ondervraagde Nederlanders. De gruwelijkheden van de Holocaust mogen, ook meer dan 75 jaar na dato, onder nieuwe generaties, niet vergeten worden.

Vraag 3

Zijn de uitkomsten van het onderzoek vergelijkbaar met eerdere onderzoeken met dit onderwerp?

Antwoord 3

Er is mij geen onderzoek bekend dat precies hetzelfde onderzocht heeft. Desalniettemin stel ik vast dat er in de wetenschap reacties zijn die duiden op herkenning van het beeld dat uit het Claims Conference onderzoek komt;

¹ Reformatorisch Dagblad, 25 januari 2023, «Bijna kwart jongere Nederlanders twijfelt aan Holocaust», <https://www.rd.nl/artikel/1006537-bijna-kwart-jongere-nederlanders-twijfelt-aan-holocaust>

meerdere onderzoeken laten zien dat er een tekort is aan kennis en bewustzijn. Bijvoorbeeld het onderzoek «Oorlog in de klas» van de historicus Marc van Berkel, dat in opdracht van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is uitgevoerd. Daarin wordt geconcludeerd dat de kennis onder jongeren van de Holocaust en de aanloop tot de Holocaust klein is en afneemt.

Vraag 4

Bent u bereid aanvullend onderzoek uit te laten voeren naar de kennis en het bewustzijn van minderjarigen en de oorzaken van het verminderde bewustzijn en afnemende kennis omtrent dit onderwerp?

Antwoord 4

Verskillende onderzoeken laten reeds zien dat er een tekort is aan kennis van en bewustzijn over de Holocaust onder minderjarigen. Ik acht het effectief om vooral direct in te zetten op verdere kennisvergroting onder deze groep. Dat gebeurt onder andere via het onderwijs. In mijn antwoord op vraag 5 ga ik hier verder op in.

Verder heeft de Nationaal Coördinator Antisemitisme Bestrijding oktober vorig jaar zijn Werkplan gepresenteerd. Onderdeel van dat plan (p. 14) is het stimuleren van onderwijs over de Holocaust.

Vraag 5

Deelt u de mening dat met name de resultaten onder jongere respondenten schokkend zijn en vragen om goede educatie op scholen over dit onderwerp?

Antwoord 5

Ik vind de resultaten onder alle leeftijdsgroepen zorgelijk. Iedereen, jong en oud, mag verondersteld worden gedurende hun leven te hebben gehoord over de Holocaust en feiten daarover.

De Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs heeft, als uitwerking van de motie Ellian/Segers² (die oproept om de persoonlijke verhalen van overlevenden en nabestaanden van de Holocaust een structurele plek te geven in het onderwijs) en het amendement Ellian/Segers³, besloten om de stichting Na de Oorlog een eenjarige subsidie toe te kennen⁴. Na de Oorlog leidt gastsprekers op die op professionele wijze met leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs hun oorlogsverhaal delen en maakt matches tussen scholen en gastsprekers. Met deze middelen kunnen zij hun netwerk aan gastsprekers uitbreiden en verder professionaliseren. Zo komt de Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs tegemoet aan de wens van de Kamer om deze persoonlijke verhalen een structurele plek te geven in het onderwijs. Voor jongeren is het vooral belangrijk, zeker nu de verschrikkelijke gebeurtenissen uit de Tweede Wereldoorlog steeds verder in het verleden komen te liggen, dat die informatie hen op school wordt aangereikt. In het onderwijs wordt volop aandacht besteed aan de Tweede Wereldoorlog, Holocaust en de Jodenvervolging. Deze onderwerpen zijn verplicht onderdeel van het curriculum voor alle leerlingen in primair en voortgezet onderwijs en worden regelmatig besproken in mbo-burgerschaplessen.

Daarnaast is in 2021 de burgerschapsopdracht aan scholen in het funderend onderwijs aangescherpt. Daarin moeten scholen leerlingen kennis van en respect voor de basiswaarden van de democratische rechtstaat bijbrengen. Die basiswaarden zijn vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. Ook moeten scholen leerlingen sociale en maatschappelijke competenties bijbrengen, en zelf als oefenplaats hiervoor fungeren. De Inspectie houdt hier sinds dit schooljaar ook toezicht op. Scholen kunnen ondersteuning aanvragen bij het in 2022 opgerichte Expertisepunt Burgerschap (EB). Het EB ondersteunt scholen in het funderend onderwijs en het mbo met voorlichting, praktische handvatten en trainingen om het burgerschapsonderwijs vorm te geven.

² Kamerstuk 36 200-VIII, nr. 108

³ Kamerstuk 36 200-VIII, nr. 57

⁴ Zie <https://www.nadeoorlog.nl/>

Vraag 6

Bent u bereid om de overige aanbevelingen van de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB) op te volgen om het bewustzijn onder de Nederlandse bevolking te vergroten rondom dit onderwerp?

Antwoord 6

Het kabinet onderschrijft het werk van de Nationaal Coördinator Antisemitisme Bestrijding. De Nationaal Coördinator Antisemitisme Bestrijding stimuleert, jaagt aan, adviseert en agendeert. Hij voert gesprekken met relevante actoren, binnen en buiten de overheid. Het bewustzijn over de Holocaust onder de Nederlandse bevolking is daarbij een belangrijk speerpunt. Het kabinet steunt de Nationaal Coördinator Antisemitisme Bestrijding daarin en onderschrijft zijn adviezen over Holocaust-educatie en herdenking.

Vraag 7

Erkent u dat gebrek aan feitenkennis uiteindelijk kan leiden tot ontkenning van de feiten en gebeurtenissen die zich tijdens de Tweede Wereldoorlog hebben voorgedaan?

Antwoord 7

Ja. Daar waar de feitenkennis tekort schiet, kunnen alternatieve, niet op de feiten gebaseerde verhalen ontstaan. Zeker op social media is er een risico dat dergelijke verhalen zich vervolgens snel verspreiden en aanhang vinden.

Vraag 8

Wanneer wordt het verbod op expliciete ontkenning van de holocaust, waar de SGP-fractie in juni 2021 reeds aandacht voor heeft gevraagd, geëffectueerd?⁵

Antwoord 8

Het wetsvoorstel zal naar verwachting voor de zomer van 2023 bij uw Kamer worden ingediend.

⁵ Aangangsel van de Handelingen, vergaderjaar 2020–2021, nr. 3996